

บทที่ 3

การกำหนดรูปแบบและวิธีการในการสร้างสรรค์

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการสร้างสรรค์ผลงาน ข้าพเจ้าได้สร้างผลงานศิลปะสื่อผสมโดยใช้รูปทรงเจดีย์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนามาชี้แนะความรู้สึกถึงความเป็นสิ่งที่พึงเคารพบูชา ผสมผสานกับลักษณะเฉพาะของวัตถุและวัสดุ ที่ให้อารมณ์ความรู้สึกและกระตุ้นประสบการณ์มาเสนอในรูปแบบเทคนิควิธีการศิลปะพื้นบ้านไทย เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกโดยอาศัยทัศนธาตุทางศิลปะมาเป็นสื่อ ซึ่งเป็นการยากที่จะมองเห็นภาพรวมของผลงานที่สำเร็จ เพราะการสร้างสรรคในแนวทางใหม่จำเป็นที่จะต้องค้นคว้าแก้ไขปัญหาร่วมๆ กันไป จึงได้กำหนดรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์เป็นลำดับ ดังนี้

วิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

1. การหาข้อมูล ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามี 4 ลักษณะ คือ

1.1 การศึกษารูปแบบและความหมายของเจดีย์ ซึ่งเจดีย์นั้นเป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา แสดงความหมายในรูปแบบของความเชื่อ เป็นสื่อสัญลักษณ์ในการสร้างสิ่งที่เป็นที่ซึ่งควรเคารพบูชา สร้างขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูทดแทน การที่ข้าพเจ้านำรูปทรงของเจดีย์มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์นี้ ก็หวังว่าจะเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงความรัก ความเคารพ และความกตัญญูทดแทนที่ต่ออนุภากริผู้ล่วงลับได้ด้วยเช่นกัน

1.2 ศึกษาข้อมูลจากวัตถุและวัสดุที่มีลักษณะเฉพาะ ที่จะส่งอิทธิพลต่อสภาพจิตใจ สภาพอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์ ซึ่งวัตถุและวัสดุแต่ละชนิดสามารถสื่อความหมายและแทนอารมณ์ความรู้สึกได้ต่างกัน

1.3 ศึกษาข้อมูลจากผ้าไทยที่มีรูปแบบสีลวดลายเฉพาะ แสดงให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทยโดยใช้วัสดุที่มีเอกลักษณ์ บ่งบอกความเป็นไทย

1.4 ศึกษาข้อมูลรูปแบบเทคนิควิธีการพื้นบ้านไทย ค้นคว้าจากการร้อย รัด ผูก มัด ทอ ถัก แบบพื้นบ้านไทย

2. การสร้างภาพร่าง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า นำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดรูปแบบในการสร้างรูปทรงของงานตามความหมายในเชิงสัญลักษณ์ที่ต้องการแสดง ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญ

ในการสร้างสรรค์ แล้ววาดเส้นเป็นโครงสร้างของรูปสัญลักษณ์โดยยังไม่ใส่รายละเอียดข้างใน กำหนดเทคนิควิธีการและโครงสร้าง เพื่อให้แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกที่ต้องการ

3. การสร้างสรรค์ผลงานจริง จากการศึกษาค้นคว้าและกำหนดรูปทรงสัญลักษณ์ของเจดีย์ในภาพร่าง แล้วจึงนำมาขยายเป็นผลงานจริง โดยอาศัยวิธีการสร้างสรรค์ที่มีลักษณะเฉพาะตน โดยการนำเสนอรูปแบบที่มีกรรมวิธีใกล้เคียงกับงานหัตถกรรมพื้นบ้านของไทย ผสมผสานกับวัตถุ วัสดุ และข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งสามารถให้อารมณ์ความรู้สึกและมีความหมายที่แตกต่างกัน โดยให้อารมณ์ความรู้สึกส่วนตนเป็นตัวกำหนดและควบคุมการแสดงออกในการสร้างรูปทรง เพื่อให้เกิดเป็นผลงานศิลปไทยร่วมสมัย เทคนิคสื่อผสม ที่มีรูปแบบเฉพาะตน

ทัศนธาตุที่ใช้ในการสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ข้าพเจ้าได้ศึกษาความหมายของรูปทรงสัญลักษณ์ ที่สามารถใช้เป็นสื่อแสดงออก ได้มีการพัฒนารูปแบบของเทคนิควิธีการ ร้อย รัศ ผูก มัด ถัก ทอ แบบพื้นบ้านไทย ด้วยการนำวัตถุ วัสดุ ที่มีรูปแบบเฉพาะที่สามารถส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึก มาผสมผสานกับความรู้สึกลึกซึ้งและการแสดงออกส่วนตัว ออกมาเป็นผลงานศิลปไทยรูปแบบสื่อผสม โดยกำหนดองค์ประกอบด้วยทัศนธาตุต่างๆ คือ

1. รูปทรง (Form) ในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า เป็นรูปทรงที่ได้แนวความคิดจากรูปทรงของเจดีย์ที่เรียบง่ายและมีความหมาย

2. เส้น (Line) เป็นทัศนธาตุที่สำคัญเป็นตัวแสดงอารมณ์ความรู้สึกในผลงาน ที่นำมาใช้คือเส้นจากเทคนิควิธีการถักทอ มีเส้นโค้งและเส้นนอนเป็นโครงสร้างมาจากกระบวนการทอผ้า ซึ่งได้นำมารองรับการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบของเส้นตามอารมณ์ความรู้สึกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 รูปแบบของเส้นโค้งและเส้นนอน ที่มีลักษณะเป็นเส้นตรงขนาดของเส้นเท่ากัน ดูเป็นระเบียบนั้น เกิดจากความประณีตบรรจง ซึ่งจะทำให้ร้อยรัดเส้นนอนที่เกิดจากวัตถุ วัสดุ ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ที่ใส่เข้าไป เส้นนอนจะมีขนาดเส้นใหญ่เส้นเล็กต่างขนาดกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะพิเศษของวัตถุ วัสดุที่นำมาใช้

2.2 เส้นที่มีลักษณะคดโค้ง บิดเป็นเกลียว ดูวุ่นวายไร้ความเป็นระเบียบ ซึ่งเส้นทั้งหมดที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลจากจุดมุ่งหมายที่จะแสดงภาวะของอารมณ์ความรู้สึกภายในจิตใจ

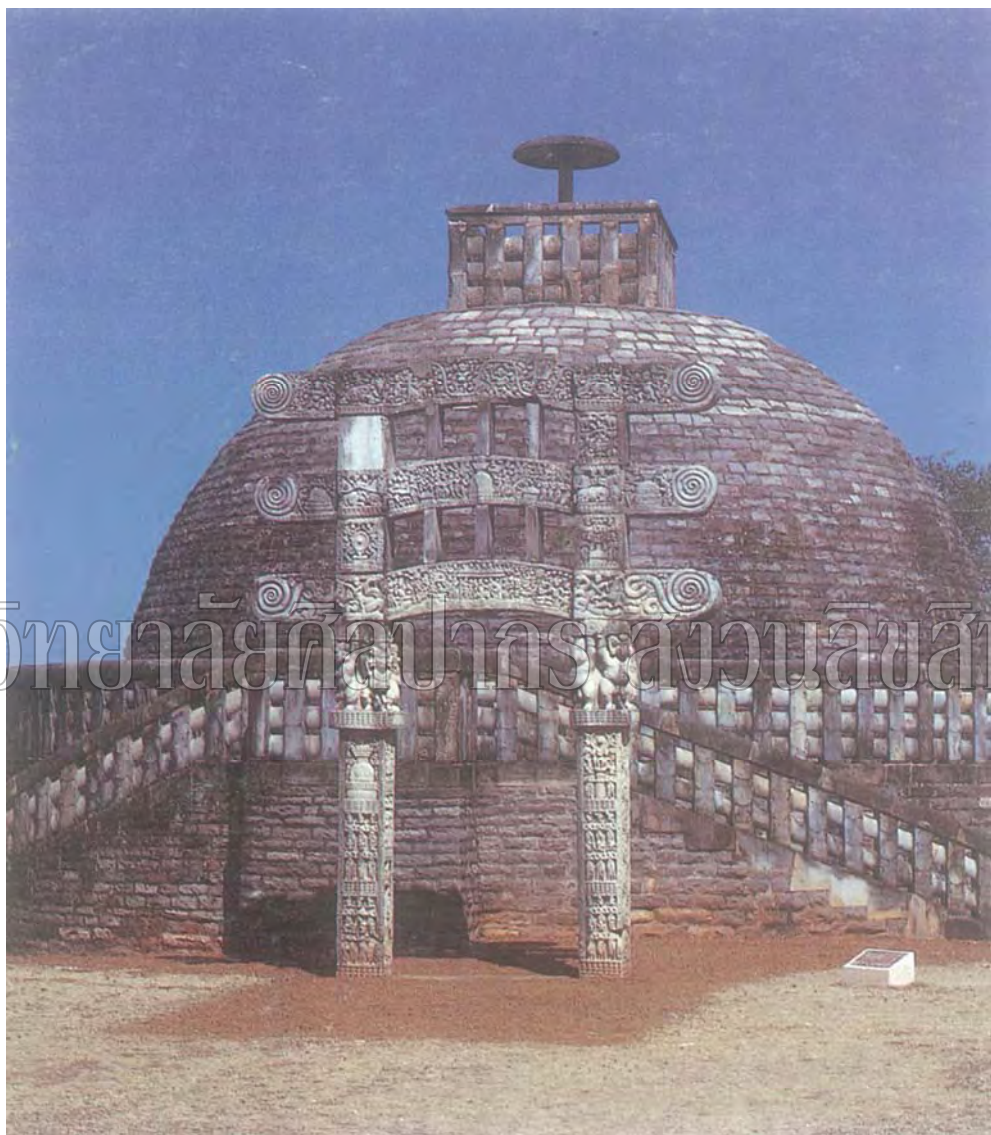
3. สีและน้ำหนัก (Colour, Tone) การกำหนดโครงสร้างในงานเกิดจากการเลือกสรร และความต้องการที่จะใช้สีและน้ำหนักที่มาจากตัววัตถุ วัสดุเอง ในการกำหนดเป็นโครงสร้างสว่าง แสดง

เนื้อหาในเรื่องของความรักอันบริสุทธิ์ อ่อนน้อม อ่อนโยน ความสุข ความเคารพบูชา ความศรัทธา เลือกใช้วัสดุที่นุ่มเบา ไม่มีสี และการกำหนดเป็นโครงสีทึบ แสดงเนื้อหาในเรื่องของความทุกข์ การไว้อาลัย ความมีดมณ สิ้นหวัง เลือกใช้วัสดุสีค่อนข้างเข้มหรือดำ และใช้การย้อมสีผ้าเพื่อช่วยให้ได้น้ำหนักของสีตามที่ต้องการ

4. พื้นผิว (Texture) ในผลงานมีลักษณะของพื้นผิวอยู่หลายลักษณะ อย่างแรก คือ พื้นผิวที่เกิดจากผิวของวัตถุ วัสดุ ที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน เช่น ผิวที่แข็งและหยาบจากวัสดุ วัตถุที่เป็นไม้กับผิวที่นุ่มของผ้าที่มีผิวต่างกันไปตามชนิดของผ้า อย่างที่สอง คือ พื้นผิวขรุขระที่เกิดจากเทคนิควิธีการใช้เส้นเชือกเป็นตัว ร้อย รัก ผูก มัด วัตถุ ทำให้เกิดลักษณะอาการที่บีบรัดจนเกิดเป็นพื้นผิวที่มีลักษณะเป็นตุกระนาดเล็กๆ ทั่วทั้งรูปทรง

5. ที่ว่าง (Space) ได้แก่ที่ว่างภายนอกที่เกิดขึ้นรอบๆ ผลงาน จึงเป็นผลมาจาก โครงสร้างของรูปทรงและความลึกตื้นของที่ว่างภายในที่เกิดจากการประสานกันของทัศนธาตุ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 1 สุนัขเจดีย์สาญจิ ประเทศอินเดีย

ที่มา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาธาตุ (กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด, 2534.
จัดพิมพ์เนื่องในโอกาส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชชนนาถครบ ๓ รอบ เมษายน
2534), 24.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 2 ผอบรูปเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ที่มา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาธาตุ (กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด, 2534.

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชชนนาถยุครบ ๓ รอบ เมษายน 2534), 74.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 3 เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ วัดเจดีย์เจ็ดแถว อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย

ที่มา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาธาตุ (กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ปจำกัด, 2534.

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชชนนาถยุครบ ๓ รอบ เมษายน 2534), 71.

มหาวิทยาลัยศิลปากร - संगอนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 4 ภาพพระมาลัยไปไหว้พระเจดีย์จุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ที่มา : จารุณี อินเณฉาย, “พระบฏ..ภูมิปัญญาไทยในจิตรกรรมไทยประเพณี,” ศิลปากร 45, 1 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2545) : 35.

ภาพที่ 5 เจดีย์ของแม่ วัดอ่างศิลา จ.ปราจีนบุรี
ที่มา : จากการสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 6 ข้าวของเครื่องใช้ วัตถุและวัสดุต่างๆ
ที่มา : จากการสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 7 ข้าวของเครื่องใช้ วัตถุและวัสดุต่างๆ

ที่มา : จากการสำรวจของผู้สร้างสรรค์